

18. 6. 2024

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Právního postavení odborové organizace živnostníků

Pokud se snažíte najít téma propojující nový občanský zákoník, zákoník práce, mezinárodní právo a veřejné právo, pak se jedno od září 2022 objevilo. Tím propojením je odborová organizace. ČMKOS (Českomoravská konfederace odborových svazů) aktuálně organizuje protest proti změnám v zákoníku práce a v oblasti důchodů a sdružuje 31 samostatných odborových svazů, sdružení a aliancí. Od herců, přes hasiče, sdružuje pošťáky, tlumočníky a tak dále. Sdružuje nejrůznější povolání v nejrůznějších oborech lidské činnosti. ČMKOS společně s ASO ČR (Asociací samostatných odborů) zastupuje odbory v Radě hospodářské a sociální dohody, neboli Tripartitě.

V roce 1926 bylo v Československu 500 odborových organizací. Září 1938 paralyzovalo odborové hnutí. V květnu 1946 vznikla jednotná odborová organizace Revoluční odborové hnutí (ROH), která získala veškerý majetek předchozích odborových organizací. Tato formálně nadstranická organizace jednala ve prospěch KSČ. V březnu 1990 ROH ukončilo svou činnost, majetek převzaly nově konstituované svazy. Českomoravská konfederace odborových svazů se v roce 1990 stala vrcholným představitelem českého odborového hnutí.

Příběh naší odborové organizace má historii kratší.

V dubnu roku 2023 byla založena naše odborová organizace živnostníků, IČ 193 57 818. Neformálně tato skupina funguje dvě desetiletí. A právě právní forma a s tím spojené právní postavení, tedy ukotvení v praxi Česka, je podstatou následujícího článku.

Má smluvní strana v postavení srovnatelném se zaměstnavatelem zákonem uloženou povinnost jednat o pracovněprávních záležitostech s odborovou organizací živnostníků či nemá tuto povinnost? Má odborová organizace, jejíž členové jsou v postavení srovnatelném se zaměstnancem, právo a nárok na takové vyjednávání? Jde o kolektivní vyjednávání s širším nebo užší slova smyslu?

Výchozí fakta - právní postavení odborové organizace

Podle § 3046 NOZ odborová organizace, organizace zaměstnavatelů včetně organizací mezinárodních a jejich organizační jednotky evidované podle zákona č. [83/1990](#) Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů, se považují za odborové organizace a organizace zaměstnavatelů podle tohoto zákona. Z výše uvedených pravidel obsažených v § 3045 a § 3046 musíme tak výkladem dojít k závěru, že všechny odborové organizace a její organizační jednotky vzniklé na základě zákona č. [89/1990](#) Sb., o sdružování občanů, považujeme po 1. lednu 2014 za odborové organizace dle občanského zákoníku. Z § 3041 občanského zákoníku následně jasně vyplývá, že právní povaha právnických osob upravených občanským zákoníkem se řídí dle občanského zákoníku od jeho účinnosti, respektive od 1.1.2014. Pro splnění mezinárodních závazků České republiky a úplného naplnění právní kontinuity pak občanský zákoník dále v ustanovení § 3025 stanovuje: § 3025 (1) Ustanovení tohoto zákona o právnických osobách a spolku se použijí na odborové organizace a organizace zaměstnavatelů přiměřeně jen v tom rozsahu, v jakém to neodporuje jejich povaze zástupců zaměstnanců a zaměstnavatelů podle mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána a které upravují svobodu sdružování a ochranu práva svobodně se

sdužovat.

Na úrovni mezinárodního práva je koaliční svoboda v odborových organizacích garantována nejen v dokumentech Mezinárodní organizace práce, ale i např. v Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech, Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Nejčastěji se však na této úrovni pracuje s Úmluvou Mezinárodní organizace práce č. 98 o provádění zásad práva organizovat se a kolektivně vyjednávat a Úmluvou č. 87 Mezinárodní organizace práce o svobodě sdružování a o ochraně práva se odborově sdružovat.

Odborová organizace je v těchto výše vyjmenovaných zdrojích právní úpravy uváděna bez přívlastku či vyloučení určitého okruhu osob právnických či fyzických. Smyslem její existence je prosazování s výkonem práce spojených práv a nároků zájmové skupiny, zejména právo na spravedlivou odměnu, bezpečné pracovní podmínky, sladování rodinného života s pracovním, respekt k postavení slabšího partnera, vyvážená ujednání ve smlouvách, dodržování morálních a etických postulátů, obvyčejné lidského cítění odborníka.

Podpora od organizace UNI GLOBAL UNION, která je členem EBU a členem EBU je také Česká televize-media, pro naši OOEK zní takto:

Podpora kameramanů na volné noze, kteří usilují o kolektivní vyjednávání s Českou televizí

UNI - Media, Entertainment and Arts a její globální komunita zahrnuje 140 členských odborových svazů zastupujících více než 500 000 pracovníků vyjadřují plnou podporu odborové organizaci kameramanů na volné noze v České republice, OOEK, která se zasazuje o právo zapojit se do kolektivního vyjednávání s Českou televizí. Schopnost kolektivně vyjednat spravedlivé podmínky je zásadní pro zajištění důstojné práce a důstojného živobytí pro naše kolegy.

Kameramani na volné noze hrají klíčovou roli při výrobě kvalitního televizního obsahu, často pracují v náročných podmínkách. Navzdory své nedílné roli se mnoho kameramanů na volné noze potýká s nejistými pracovními situacemi, nedostatečnou jistotou zaměstnání, neadekvátními smluvními ujednáními a modely odměňování.

Vyzýváme Českou televizi, aby uznala legitimní práva nezávislých kameramanů organizovat se a kolektivně vyjednávat. Zapojením se do smysluplného dialogu s OOEK může Česká televize podpořit spravedlivé a rovné pracovní prostředí pro všechny pracovníky a nastavit standard pro celý audiovizuální sektor v zemi.

Díky metodickým pokynům Evropské komise ke kolektivnímu vyjednávání a živnostníkům EU stanovila jasné parametry, za kterých může kolektivní vyjednávání pro osoby samostatně výdělečně činné fungovat a které lze aplikovat na osoby samostatně výdělečně činné, které mají smlouvu s Českou televizí.

Pokyny potvrdily stávající kolektivní smlouvy pro samostatně výdělečně činné pracovníky sdělovacích prostředků v několika členských státech EU a vedly k nim. V rámci Výboru EU pro sociální dialog v audiovizuálním odvětví spolupracuje UNI - Media, zábava a umění s našimi evropskými sociálními partnery v audiovizuálním odvětví, včetně EBU na podpoře sociálního dialogu a kolektivního vyjednávání v celé EU jako nástroje řádné správy věcí veřejných a průmyslové demokracie. Vyzýváme vedení České televize, aby rozšířilo kolektivní vyjednávání i na freelancery a nastolilo inkluzivní a spravedlivý sociální dialog v rámci českého veřejnoprávního vysílání.

Externí kameraman (EK) je sám sobě zaměstnavatelem a zaměstnancem. EK vstoupil do Odborové organizace Externí kameramani (dále také jen **OOEK**) za účelem lepšího prosazení svým práv,

zejména v souvislosti s pracovními podmínkami.

Výchozí fakta k právnické osobě založené dle českého práva

Odborová organizace Externí kameramani je registrovaná ve Veřejném rejstříku právnických a fyzických osob pod číslem **707/Odborová organizace** (dále jako OOEK).

Klíčové pro ukotvení naší OOEK do reality České republiky je zejména ustanovení odstavce 3 čl. 27 Listiny, z něhož vyplývá, že OOEK je sdružení, nikoliv spolek.

Specifický charakter OOEK je vyjádřen slovy charakterizujícími vznik a činnost jiných sdružení – děje se tak „na ochranu hospodářských a sociálních zájmů“. Vedle organizace zaměstnavatelů je tak odborová organizace jediným typem sdružení s touto charakteristikou ve smyslu českého ústavního pořádku a příslušných mezinárodních paktů, smluv či úmluv nejvýznamnějších světových mezinárodních organizací (OSN, Rada Evropy, Mezinárodní organizace práce atd.), ratifikovaných Českou republikou.

Zejména díky úmluvě Mezinárodní organizace práce, bylo do [občanského zákoníku](#) zařazeno ustanovení [§ 3025 NOZ](#), z něhož vyplývá, že ustanovení [občanského zákoníku](#) o právnických osobách a spolku se použijí na OOEK přiměřeně jen v tom rozsahu, v jakém to neodporuje jejich povaze zástupců zaměstnanců podle mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána a které upravují svobodu sdružování a ochranu práva svobodně se sdružovat. Odborové organizace jsou tedy ustanovením [§ 3025 NOZ](#) klasifikovány jako právnická osoba – spolek, s účelově volnějším režimem. Takto výslovně to stanoví též konsolidovaná důvodová zpráva. Jako důvod speciálního režimu je v důvodové zprávě uváděna výslovně Úmluva MOP č. 87 o svobodě sdružování a ochraně práva odborově se organizovat, 1948 (č. [489/1990 Sb.](#)).

[Občanský zákoník](#) sám používá v ustanovení [§ 3046 NOZ](#) označení odborová organizace; stejně tak tento pojem používá ustanovení [§ 26 odst. 1 písm. b\)](#) zákona č. [304/2013 Sb.](#), o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, v platném znění rovněž uvádí pojem odborové organizace a zkracuje jej jako spolek. V ustanovení [§ 121 zákon č. 304/2013 Sb. se ovšem opět používá pojem odborová organizace.](#)

EK je jak sám sobě zaměstnavatelem a zaměstnancem. EK vstoupil do OOEK za účelem lepšího prosazení svým práv, zejména v souvislosti s pracovními podmínkami.

OOEK sdružuje živnostníky. Nesdružuje zaměstnance ve smyslu například zákoníku práce. Sdružuje pracovníky outsourcingu. Jde o fyzické osoby podnikající, které pracují vedle zaměstnanců, podle pokynů v Česku jedinečného smluvního partnera, jehož vnitřní předpisy musí dodržovat, jsou jim poskytnuty pracovní prostředky (kamera, stativ, referenční vozidlo), je jim určeno kdy, co a v jaké kvalitě budou točit. Své schopnosti a dovednosti mohou uplatnit u jiných „zákazníků“, pouze pokud se tím nedostanou do střetu zájmu, jehož obsah a dosah vymezuje Česká televize například v Kodexu ČT v čl. 22.1.

Kodex ČT

Kodex zavazuje zaměstnance stejně jako externí pracovníky a souhrnně je nazývá pracovníky. Pracovníkem České televize je zaměstnanec České televize nebo externí spolupracovník, s nímž Česká televize sjednala příslušnou smlouvu, jejíž součástí se stalo ujednání o závaznosti Kodexu. Kodex vychází z pojetí veřejné služby zajišťující přístup k informacím, kultuře, vzdělání a zábavě pro všechny občany. Pracovníci, kteří se podílejí na vysílání veřejné služby, musejí splňovat vedle odborných požadavků také požadavky mravní.

Zákon o České televizi předjímá přijetí Kodexu, který má stanovit zásady naplňování veřejné služby v oblasti televizního vysílání závazné pro Českou televizi a její pracovníky. Zákon určuje, že se porušení Kodexu kvalifikuje jako porušení pracovní kázně podle zvláštního právního předpisu, zákoníku práce.

Z norem obvykle samoregulačních, stanovených a přijímaných samotným médiem, stávají se de facto normy pracovní právní (Preambule Kodexu).

Kodex v čl. 4.3 uvádí ... *Česká televize je povinna jednat spolu s tvůrcem, případně s profesní organizací, která ho s jeho souhlasem zastupuje ...*

Bez kameramana není obraz aneb multifunkční super člověk

Podstatou práce kameramana je zachycení „obrazu“ smysly vnímatelný způsobem. Realitu zachycuje zejména kameraman zpravodajství, pořízení záznamu nebo vytvoření díla činí například kameraman kultury či sportu. Pokud budeme považovat multifunkčního super člověka kameramana, který podle svého scénáře režíruje, točí, klade otázky, je zvukařem, osvětlovačem, ostříčem, stříhá, trasuje, za výjimku pracující za výjimečných podmínek (např. válečný zpravodaj), kameraman pracuje v týmu.

Závěr

Názory, postoje, vztahy a interpretace zákonů se mění v čase. Adaptace na nové podmínky vede k přežití. Podívejme se zejména na stávající zákoník práce, zákon o kolektivním vyjednávání a Kodex ČT z úhlu pohledu odborové organizace živnostníků. Vidím tam potenciál sdělit si názory a hledat společně řešení nejvíce oboustranně výhodná a vhodná.

Mgr. Blanka Hanzelová,

předsedkyně odborové organizace Externí kameramani

E-mail: kameramani.brno@gmail.com

.....

Zdroje:

čl. 20 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (právo svobodně se sdružovat)

[čl. 27 Listiny základních práv a svobod](#) (sdružování na ochranu hospodářských a sociálních zájmů, činnost OO může omezit zákon)

[§ 3025, § 3046](#) NOZ

[Preambule a výklad pojmů — Kodex ČT — Vše o ČT — Česká televize \(ceskatelevize.cz\)](#)

[kodex-ct.pdf \(ceskatelevize.cz\)](#)

Další články:

- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. – zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)

- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Promlčení zápůjčky bez určení splatnosti v judikatuře Nejvyššího soudu](#)
- [Rozvod s mezinárodním prvkem a související otázky péče o děti a výživného](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgány inspekce práce](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Problematické aspekty změn v úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku](#)
- [Autonomní mobilita optikou české legislativy. Kdy se na silnicích dočkáme vozidel bez řidiče?](#)
- [Rodičovská odpovědnost po novele občanského zákoníku: Jak nové principy rovnosti, spolupráce a ochrany dítěte mění praxi soudů a rodin](#)
- [Lhůta a povinnosti při vyrozumění oznamovatele o výsledku posouzení oznámení](#)